

TSK. DİSİPLİN KANUNU'NDA AMİR KAVRAMI

Hazırlayan : Avukat Orhan ÇELEN – Ankara Barosuna kayıtlı

I-ÇALIŞMA KONUSU:

6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu'nun 3/1-a maddesinde tanımı yapılan amir kavramından, bu Kanuna göre anlaşılması gereken hususun ne olduğu açıklanmaktadır.

II - AÇIKLAMA:

TSK. Disiplin Kanunu'nun 3. Maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde amir kavramı tanımlanmıştır. Buna göre amirlik statüsünün kazanılmasındaki esas, görev yapılan yerdeki teşkilat yapısıdır. Teşkilat yapısına göre kendisine bağlı olunan, yasal olarak emretme yetkisini haiz bulunan ve hiyerarşik olarak bir üstte bulunan kişi amirdir. Örneğin; bir mangada görevli avcı erinin ilk amiri tim komutanı, daha sonra manga komutanı, kısım komutanı, takım komutanı, bölük komutanı şeklinde hiyerarşik olarak yukarıya doğru gitmektedir. Tanımda yer alan "amir olarak yetkilendirilmiş olan diğer makam sahipleri" ibaresinden askeri hizmetin gereği bazı yer ve zamanlarda geçerli olacak şekilde amirlik vazifesi ile vazifelendirilmiş olan makam sahipleri kastedilmektedir. Örneğin; 211 sayılı İç Hizmet Kanununun 47 nci maddesine göre garnizon komutanlarının garnizonda görevli tüm personele karşı konumu; iç hizmet mevzuatı uyarınca nöbetçi amiri olarak görevlendirilmiş olan personelin nöbet tuttuğu yerdeki personele karşı konumu; disiplinsizliğin olduğu yerde her üstün disiplinsizliğe müdahale etmeye ve gerekli tedbirleri almaya yetkili olması, gibi(Madde Gerekçesi).

İç Hz.K.nun 9. maddesinde amir; makam ve memuriyet itibariyle emretmek yetkisini haiz kimsedir. TSK.Dis.K.nun 3/1-a maddesi ise

amiri; kadro ve kuruluş yönünden bağlı olunan kimse ile amir olarak yetkilendirilmiş olan diğer kişiler olarak tanımlamıştır. TSK.Dis.K.nun bu tanımlaması, İç Hz.K.nun 9. maddesindeki amir tanımlamasıyla bir çelişki oluşturmamış, aksine 9. maddedeki emretmek yetkisini haiz kimse kavramından ne anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır. Buna göre, kadro ve kuruluş yönünden bağlı olunan kimse amir sayılacağı gibi, kadro ve kuruluş yönünden bir bağlılık söz konusu olmasa dahi, yasa gereği amir olarak yetkilendirilmiş olan diğer kişilerde bu Kanun uygulamasında amir kabul edileceklerdir.

a. Kadro ve kuruluş yönünden bağlı olunan kimse:

TSK.Dis.K. kapsamındaki bir asker kişinin, TSK. kadro ve kuruluş yönünden bağlı olduğu kişiye karşı maiyet sıfatını haiz olduğu, kendisine bağlı olunan bu kişinin de amir sıfatını taşıdığı açıktır(İç Hz.K. 9). Amirlerin emirlerini, maiyetinde bulunan rütbe ve kıdemce kendisinden büyük personel dahi yapmağa mecburdur. Amirler de, bu zevata rütbeleri itibarı ile lââyık oldukları saygıyı göstermek zorundadır(İç Hz.Yönt. 15). İç Hz.Yönt.nin 15. maddesindeki bu hüküm, amirlerin ancak istisnai olarak mahiyetinde bulunan ve kendisinden rütbe ve kıdemce büyük olan kişilere karşı emir vermeye yetkili olduklarını göstermektedir. Diğer yandan, bunlar, maiyetini ikaz edebilir, eleştirebilir ve hatalarını gösterebilirler(Bkz. TSK.Dis.K. 10/1). Keza, maiyetin disiplinsizlikleri hakkında her türlü bilgi, bulgu ve belgeyi işlem yapılmak üzere yetkili disiplin amirine gönderebilirler(Bkz. md. 8/7).

TSK.Dis.K. göre, maiyetinden rütbe ve kıdemce düşük olan amirin maiyetine karşı disiplin amiri olarak disiplin cezası vermesi mümkün değildir(Bkz. md. 8/3). Bu durumda, kendilerine bağlı personelin disiplinsizlikleri hakkında disiplin amirine başvurabilir(md. 8/7).

Burada, TSK.Dis.K.nun 8. maddesine 3.10.2016 tarih ve 676 sayılı KHK ile eklenen 9. fıkradan(aynen kabul: 01.02.2018-7070 SK.)’da bahsetmek gerekir. Bu fıkraya göre; 31.7.1970 tarihli ve 1325 sayılı MSB. Görev ve Teşkilâtı Hakkında Kanununun 1. maddesinde sayılan makamlara atananlardan; anılan maddenin dokuzuncu fıkrasındakiler rütbe karşılıkları, keza özel kalem müdürü, basın ve halkla ilişkiler müşaviri ile taşra teşkilatındaki makam sahipleri albaylar, şube müdürleri ise yarbaylar gibi, bu Kanuna tabi personele disiplin veya üst disiplin amiri olarak ek-1 sayılı çizelgede gösterilen cezaları verebilirler. Bu hüküm, anılan sivil kişilerin makamları itibariyle amirlik sıfatını kazanmaları sebebiyle, disiplin amiri veya üst disiplin amiri kabul edildiklerini ve rütbe karşılıklarına uygun cezaları maiyetlerine verebileceklerini işaret etmektedir.

1) Amirlik vasfının kazanılması:

Amirlik vasfı öncelikle, bir göreve atanmak ve fiilen o göreve başlamakla kazanılır. Atama veya vekalet suretiyle bir göreve başlayan amir, kadro ve kuruluş itibariyle kendisine bağlı olan kimseler karşısında amirlik vasfına sahip olur.

a) Atama suretiyle:

Atamaların atamaya yetkili amir tarafından asaleten ve vekaleten yapılması mümkündür. Bu vasfın sona ermesi ise, bu görevden başka bir göreve, asaleten ya da vekaleten atanması ya da TSK.den çeşitli sebeplerle ayrılmak suretiyle sona erer.

b) Vekalet suretiyle:

Amirlik vasfının ikinci kazanma şekli ise bir göreve vekalet etmektir. İzin, istirahat, kurs, geçici görevlendirme vb. sebeplerle görevden geçici olarak ayrılma durumunda, kuruluşuna göre rütbe ve kıdemce komutanın

rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup ast vekil bırakılır(İç Hz.Yönt. 34).¹ Bu durumda da, vekil olan amirlik sıfatını kazanır. Bunun bitmesi ile de vekaletten doğan amirlik vasfı sona erer. Kural olarak, subay ve astsubayların görev ve sorumlulukları ilgili mevzuat yanında, hizmet kadrolarında da gösterilmiştir. İç Hz.K.nun 74. maddesi; hangi rütbe sahibinin hangi birlik ve askeri kurumda ne gibi vazife alacağıının kadrolarda tesbit edileceğini amirdir.

2) Yasa gereği amir olarak yetkilendirilmiş olan kişiler:

Atama ve vekaleten amirlik sıfatının kazanılması durumu yapılan görev boyunca daimi nitelikte olduğu halde, yasa gereği amir olarak yetkilendirilme durumu yer, zaman, konu ve durum itibariyle geçici, sınırlı olabilen halleri içermektedir. Disiplin cezası verebilmek için bir kadro ve kuruluşa atanma veya vekalet suretiyle görevlendirilmenin yanında, yasanın kişiye amirlik sıfatını sınırlı olarak verdiği hallerde de, bu kişinin amir kabul edileceği görülmektedir. İç Hizmet Kanunu ve Askeri Ceza Kanunu bazı durumlarda, kişilere amirlik yetkilerini kullanmalarına yetki veren hükümler içermektedir. Koşullarının varlığı durumunda yasalar gereği amir olarak nitelendirilecek olan bu kişiler, emretme ve bazı işlemleri yapma yetkisine haizdirler. Bunlar şunlardır:

1 İç Hz.Yönt. Madde 34 – (Değişik:RG-30/5/2013-28662)

Herhangi bir komutanın merkezden veya gemisinden uzaklaşması veyahut hizmet edemeyecek derecede mazeretinin vukuu halinde, kuruluşuna göre rütbe ve kıdemce komutanın rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup ast vekil bırakılır. (Değişik cümle:RG-25/11/2017-30251) Ancak; komutanın rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup personel ile aynı rütbede komutan yardımcısı ya da ast birlik komutanı varsa komutan yardımcısı veya ast birlik komutanından kıdemli olan, gemilerde 2 nci komutan, Hava Kuvvetleri Komutanlığında; uçuş birliklerinde uçucu subay, hava savunma birliklerinde hava savunma sınıfı subay, kontrol ihbar birliklerinde kontrol ihbar sınıfı subaylardan rütbece en kıdemlisi vekil bırakılır.

Muharip olmayan sınıflarda ise sınıf ve hizmetin özelliği dikkate alınarak rütbe ve kıdemce en yakın ast vekil bırakılır.

Komutanlığına hem muharip sınıftan hem de muharip olmayan sınıftan personelin atanabildiği birliklerde komutana rütbe ve kıdemce en yakın ast vekil bırakılır.

Vekâlet durumu üst makamlara bildirilir, ast birlik ve personele tebliğ edilir.

Vekâlet verme imkânı olmayan müstesna hallerde, (birinci fıkradaki istisnai durumlar hariç) rütbe ve kıdemce en yakın muharip sınıfa mensup veya muharip olmayan sınıflarda rütbe, kıdem ve hizmetin özelliği itibarıyla en yakın şahıs, hiçbir emir beklemezsizin derhal komutayı ele alır. Böyle haller, sebebiyle birlikte daha büyük amire bildirilir. Vekâlet uzun müddet sürecek olursa yetkili makamın tensip ve emredeceği şahıs, emir ve komuta makamına gelir.

Karargâh ve kurumlarda vekâlet işleri, karargâh ve kurumların bağlı buldukları komutan ve makamlar tarafından tanzim ve emredilir.

a) Kendiliğinden komutanlığı almak suretiyle kazanılan amirlik:

Bu amirliğin oluşma şekli, TSK.İç Hz.Yönt.nin 34. maddesinin 5. fıkrasında belirlenmiştir. Bu fıkra; “*Vekâlet verme imkânı olmayan müstesna hallerde, (birinci fıkradaki istisnai durumlar hariç) rütbe ve kıdemce en yakın muharip sınıfa mensup veya muharip olmayan sınıflarda rütbe, kıdem ve hizmetin özelliği itibarıyla en yakın şahıs, hiçbir emir beklemeksizin derhal komutayı ele alır. Böyle haller, sebebiyle birlikte daha büyük amire bildirilir. Vekâlet uzun müddet sürecek olursa yetkili makamın tensip ve emredeceği şahıs, emir ve komuta makamına gelir.*” hükmünü amirdir. Buna göre, vekalet verme olanağı olmayan olağan dışı durumlarda rütbe ve kıdemce en yakın muharip sınıfa mensup asker kişi hiçbir emir beklemeksizin derhal komutayı ele alacaktır. Bu kural, birliği komutansız bırakmamak adına öngörülmüştür. Kendiliğinden komutayı ele alanlar da, kanunların amire tanımış olduğu tüm yetkileri kullanabileceklerdir.

b) Suçlardan doğan amirlik:

Kanun bazı fiillerin oluşumuna bağlı olarak üstlere emir vermek yetkisi, dolayısıyla da amirlik yetkisi tanımıştır. Doğaldır ki, bu fiillerin meydana gelmesi halinde öncelikle hiyerarşik amirlerin emir vermeleri gerekir.²

(1) Fesat ve isyan halinde müdahaleden doğan amirlik:

İç Hz.K.nun 23. maddesi; “*Fesat ve isyan halinde bulunan bir kıta,karargah veya askeri kurumda intizamı temin etmek, yağmacılığın önünü almak ve kaçak askerleri çevirmek için bu halleri gören her üst emir ve kumanda işini üzerine almak ile vazifesi ile mükelleftir.*” hükmünü içermektedir. Madde de belirtilen fesat, isyan ve firar suçları As.C.K.da tanımlanmış ve cezaları gösterilmiştir. Anılan fiillerin işlendiğini gören

2 Yüceer, Bilal: Askerlikte Emir Müessesesi, Nüve Matbaası, Ankara, s. 16-17

her üst, bu fiillerin büyük boyutlara varmaması gayesiyle gereken emirleri verecektir ve vermekle yükümlüdür. Bu emirlere rağmen eylemlerine devam eden astlar hakkında, işledikleri suçlar yanında haklarında emre itaatsizlik disiplinsizliği ve/veya emre itaatsizlikte ısrar suçundan soruşturma yapılacaktır.³

(2) Disipline aykırı durumlarda üstün müdahalesi sebebiyle amirlik:

İç Hz.K.nun 24. maddesine göre; her üst, disipline aykırı gördüğü her hale müdahaleye ve emir vermeye görevlidir. Bu hüküm gereği olarak, astların disipline aykırı eylemlerini gören her üst, onları disipline davet etmek, kanun ve nizamlara ve emirlere uymaları konusunda emir vermek görev ve mecburiyetindedir. Bu durum sebebiyle, bu emirlere uymayan astlar hakkında işledikleri suçlar yanında haklarında ayrıca emre itaatsizlik disiplinsizliği ve/veya emre itaatsizlikte ısrar suçundan soruşturma yapılır. Esasen bu müdahalenin yapılması ve emrin verilmesiyle ast ile üst arasında hizmet hali de doğar.⁴

(3) Yerine getirilen görevden kaynaklanan amirlik:

Kanun bazı hizmet birimlerine ifa ettikleri görevin özelliği veya önemi nedeniyle amiriyet tanımıştır. Bunlar yalnız görevlerinin icrasından kaynaklanan emirleri verebilirler. Buna itibari amirlikte denilebilir. İlgili mevzuatın öngördüğü bu amirlik beş ayrı şekilde kazanılabilir.⁵

- As.C.K.nun 106 ıncı maddesiyle kazanılan amirlik:

Kanunla tanınan bu amirlik şekli, doğrudan emir verme yetkisi anlamına gelmemektedir. Yasa hükmü, bu görevlerden birisini yerine getirenlere karşı işlenen hakaret ve fiili taarruz ile bunların talimatlarını dinlemeyen veya bunları mukavemet edenlerin, bu suçları amire karşı işlemiş sayılacağını ve faillerinin buna göre cezalandırılacaklarını

3 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 17

4 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 17

5 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 18-19

amirdir. Nitekim As.C. K.nun 106. maddesine göre; askeri karakola, nöbetçiye ve devriyeye hakaret eden veya bunları dinlemiyen veya bunlara mukavemette bulunan yahut fiilen taarruz eden bu suçları amire karşı yapmış sayılır ve öylece cezalandırılır. Karakol nöbetçileri, devriyeler, karakollar amirlerinin emirlerine binaen hizmete başlarlar ve verilen görevin sona ermesi ile hizmet hali sona erer. Bu andan itibaren hizmeti icra halinde bulunmazlar. Emirle tâyin edilen süre içerisinde icra edilen bu hizmetleri esnasında ise kendilerine karşı ika olunan hakaret, dinlememe, mukavemet ve fiilen taarruz suçları âmire karşı yapılmış sayılır ve failleri, As.C.K. 85, 87, 90 ve 91. maddelerine göre cezalandırılırlar. Ancak As.C.K.nun 106 ncı maddesine göre madunlar (astlar) hakkında tayin edilen ağır cezaların verilmesi için mafevkın (üstün) rütbesi ve kıdemi herhangi bir suretle madunun malümu bulunması şarttır.⁶ Madunun mafevkın vaziyetini bilmediği sabit olursa hakkında tertip olunacak ceza umumi hükümlere tabidir(As.C.K. 107).⁷ Koruma hizmeti ile görevlendirilen asker kişilerin, karakol, karakol nöbetçisi ve devriye sıfat ve yetkilerine sahip oldukları hakkında bkz: İç Hz.K. 47/3.

- İç Hz.K.nun 92/a inci maddesiyle kazanılan amirlik:

İfa edilen görevin özelliği veya önemi nedeniyle amirlik yetkisinin kazanıldığı hallerden bir diğeri, İç Hz.K.nun 92/a maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, askeri inzibat erbaş ve erleri vazife esnasında diğer erbaş ve erlere karşı karakol sıfatını ve karakolların kanuni salahiyet

⁶ 6771 sayılı K. ile kaldırılmış olan Askeri Yargıtay'a ait bir içtihatı birleştirme kararında "Askeri inzibat erbaş ve erleri vazife esnasında diğer erbaş ve erlere karşı karakol sıfatına ve karakolların kanuni yetki ve sorumluluklarına sahiptirler. Ancak bunun için görevlerinin devamı süresince bu görevde olduklarını açıkça belirten sembollerden en az birini taşımaları (bu gün için sembol kırmızı zemin üzerine beyaz As.İz. yazılı kol bağıdır) ve As.C.K.nun 15 inci maddesinde tanımlanan karakolda olduğu gibi silahlı bulunmaları gerekir" denilmiştir.(As.Yrg.İçt.Brİ.Krl., 24.2,1971, E.2, K.1).

⁷ Halen kaldırılmış olan Askeri Yargıtay'a ait bazı kararlarda, konu şöyle ifade edilmiştir: "Sübjektif cihetten failin, yaptığı hareketi, bir askeri karakol vazifesini gören nöbetçiye, devriyeye ve karakola karşı yaptığını bilerek hareket etmiş olması gereklidir. Askeri Yargıtay, keyfi işleme görev hudutları dışına çıkan nöbetçinin, müdahale etmesi için hiçbir sebep olmadığı halde yersiz müdahalesi sonucu olaya sebebiyet veren inzibatın, adli ve mülki vazife ifa eden nöbetçi jandarma erlerinin, karakol sıfat ve selâhiyetlerinin olmadığını içtihat etmiştir. Keza; "nöbetçi" tabiri silahlı erata mahsus olmakla, subay ve astsubaylara teşmiline de cevaz yoktur"(As.Yrg.Drl.Krl, 15.1.1971, E.3, K.4); (1.D., 26.1.1969, E.206, K.261); (Drl.Krl., 18.6.1965, E.78, K.87).

ve mesuliyetlerini haizdirler(İç Hz.K. 92/a). Subay ve astsubaylar hakkında askeri inzibat vazifeleri; ancak üst veya kendi rütbelerindeki inzibat subay ve astsubayları tarafından yapılabilir(İç Hz.K. 92/c). İnzibat er ve erbaşları diğer er ve erbaşlara, inzibat subay ve astsubayları aynı veya ast rütbedeki bütün subay ve astsubaylarla er ve erbaşlara ve bütün askeri inzibatlar sivil şahıslara karşı aşağıda gösterilen hallerde muvakkat yakalama yetkisini haizdir: a) Bu kanunun 80. maddesinde gösterilen hallerde, b) Askeri disiplini bozan hallerde, c) Adli bir vazifenin yerine getirilmesi hallerinde, d) Vazifelerini ifa esnasında veya vazifelerinden dolayı tecavüz veya hakarete maruz kaldıkları takdirde. Bu hallerde muvakkat yakalananlar hakkında da İç Hz.K.nun 82. maddesi son fıkrası hükmü gereğince işlem yapılır(İç Hz.K. 95).

- İç Hz.Yönt.nin 115-116/1 inci maddeleriyle kazanılan amirlik:

İç Hz.Yönt.nin 115. maddesi; “Her hangi fevkalâde bir hal sebebi ile intizamı bozulan bir kıt'aya toplanmak için verilecek ilk emir veya işaret üzerine çabuk toplanarak tekrar düşmana karşı koyacak ve saldıracak derecede disiplin ruhu aşılmalıdır. İyi eğitim görmüş cesur ve namuslu askerin değeri bu gibi tehlikeli zamanlarda belli olur.” hükmünü içermekte ve 116/1 inci maddesi de, toplanma yerinde komutayı ele alanların emrine, oradakilerin itaat etmek mecburiyetinde olduklarına işaret etmektedir. Bu durum da, ifa edilen görevin özelliği gereği olarak kişiye amirlik yetkisini vermektedir. 116/1 inci madde hükmü şöyledir: “Toplanma yerinde kumandan yoksa orada en büyük rütbeli ve kıdemli zat kumandayı ve toplanma tertibatıyla kıtayı kullanmak mesuliyetini üzerine alır. Toplanma yerinde başka başka birliklerden olan erbaş ve erlerin dahi aynı kaideye uyararak emir ve kumandayı alan subayın ve subay bulunmadığı halde kıdemli astsubayın veya cesur erbaş ve erin emrine itaat etmek mecburiyetindedirler. İster aynı kıt'adan olsun ister

başka kıt'alardan olsun muharebe esnasında tesadüfen bir araya gelmiş bulunan bir kaç erin en bilgili ve en atılganı olanı diğerlerinin âmiri sayılır ve onun emrine itaat edilir.”

- İç Hz.Yönt.nin 396/a ıncı maddesiyle kazanılan amirlik:

Bu hükme göre, bölük nöbetçi onbaşılığı, bölükte mevcut onbaşı olmadığı takdirde liyakatli erler arasında sıra ile tutulur. Bu görevi yerine getiren erler ve bölük nöbetçi onbaşılıarı, 396 ncı maddede gösterilen görevleri yerine getirirken günlük hizmet cetvelinde görevleri ve kimlikleri yazılı erlere karşı bu görevleri dolayısıyla amirlik vasfı kazanırlar ve bu görevle ilgili emir verebilirler.⁸

- İç Hz.Yönt.nin 399 uncu maddesiyle kazanılan amirlik:

Bu maddeye göre, bölük nöbetçi çavuşluğu bölükte mevcut çavuş veya liyakatli onbaşılar arasında sıra ile tutulur. Bunlar, bu görevlerin icrası bakımından amiriyet kazanırlar ve bu görevle ilgili emir verebilirler.⁹

c) Nöbetçi amirliği:

İç Hz.Yönt.nin 411/2 inci maddesi nöbetçi âmirinin, kışladaki bütün nöbetçi subay, astsubay ve sivil personel ile erbaş ve erlerin âmiri olduğunu ve her hususta kumandana ve kurum âmirine karşı mesul bulunduğunu ifade etmektedir. Bu, günlük mesainin bitmesinden ertesi günü başlamasına kadar geçecek zaman dilimi içerisinde ve tatil günlerinde kışlada disiplinin devamı açısından önemli bir kuraldır. Aynı maddenin 1. fıkrasında da, “Nöbetçi âmiri emniyet, disiplin, idare ve iaşe ve temizlik işleriyle kumandan veya kurum âmiri bulunmadığı zamanlar ona ait bütün vazifeleri yapar.” denilmiştir. Buna göre nöbetçi amiri, İç Hizmet Yönetmeliği'nin 396 ila 410 uncu maddeleri arasında görevleri

8 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 21

9 Yüceer, Bilal: A.e.,

gösterilen nöbetçi personel (nöbetçi subayı, nöbetçi, astsubayı, nöbetçi çavuşu, nöbetçi onbaşısı vd.) üzerinde, bu maddelerde gösterilen görevlerin yerine getirilmesi yönünden amirlik sıfatını haizdir. Nöbetçi amirleri emniyet ve disiplinle ilgili emirler yanında fıkra da gösterilen diğer hizmetlere ilişkin olarak, kendisi ile hiyerarşik bağlantısı bulunmayan nöbetçi personele, erbaş ve erlere emir verebilecektir. Bu emirlere uymayan nöbetçi personel, erbaş ve erler ise eylemlerinin niteliğine göre cezalandırılabilir.¹⁰

d) Garnizon komutanlarının amirlik yetkisi:

İç Hz.K.nun 47/1 inci maddesi; garnizon komutanının garnizona dahil bütün kıta ve askeri kurumların disiplin amiri olduğunu ifade etmektedir. Disiplin amiri, emir verme yetkisine sahip olan en yakın amir ya da hiyerarşik diğer amirlerdir. TSK.Dis.K.nun 3/1 inci maddesinde disiplin amiri, TSK.Dis.K. ile disiplin cezası vermeye yetkili kılınmış ilk amiri, disiplin amirleri ise; disiplin amiri ile üst disiplin amirleri olarak tanımlanmıştır(Bkz. md. 3/1-c ve ç). Bu hükme göre, garnizon komutanı mevzuatın kendisine vermiş olduğu görevlerin ifası için garnizonda bulunan birlik ve kurumlara emirler verebilir. Garnizonda görev yapan Silahlı Kuvvetler mensuplarının disipline aykırılık oluşturan fiilleri sebebiyle, kendilerini doğrudan cezalandırabileceği gibi ceza verilmesini ilgili amirinden de isteyebilir. Bu yetki, garnizon komutanlığının kadro ve kuruluş şemasında yer alan birlikler için zaten mevcuttur ve hiyerarşik amirliği içermektedir. Garnizona dahil ve fakat bu komutanlıkların kadro ve kuruluşunda yer almayan kıta ve kurumlar yönünden ise istisnai bir amirlik oluşturmaktadır.

Garnizon komutanlıklarının vazifeleri, İç Hz.Yönt.nin 158-172 nci maddelerinde açıklanmıştır. Garnizon komutanlarının bu görevlerini

10 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 22

yerine getirme esnasında verebilecekleri emirler; disiplin, lojistik destek, talim ve eğitim yerlerinin tahsisi, emniyet, kışla, askeri mezarlık ve abidelerin bakımı, tabi afetlerde halka yardım, şenliklerde ve bayramlarda birlik tahsisi, askeri trafik gibi konulara ilişkindir.¹¹ Bu kapsamda olmak üzere, er ve erbaşların girmesi yasak olan yerleri gösterir yasak koyan emirler, resmi bayramlarda protokol düzenlemesine dair emirler, yazlık kışlık elbise giyilmesine ilişkin emirler örnek olarak gösterilebilir. Bu emirlere riayetsizlik, bu emirlerin ilgililere tebliği ile söz konusu olabilir ve durumuna göre emre itaatsizlik ve/veya emre itaatsizlikte ısrar disiplinsizlik ve suçlarına konu edilebilir.¹²

İç Hz.Yönt.nin 158. maddesine göre, garnizon komutanının görevlerinin esasları şunlara temas etmektedir:

1. Garnizondaki askerî kıta ve kurumların disiplin ve maneviyatını mükemmel bir halde bulunduracak tedbirler almak.

2. Garnizon hudutları dâhilinde daimî veya geçici olarak bulunan birlik, kurum ve personelin idari ve lojistik desteğini sağlamakla sorumludur. Bu maksatla, garnizondaki birlik ve kurumların desteklenmesinde vazifeli mevcut idari ve lojistik birlik ve kurumlar, geçici olarak garnizon kumandanlığı emrine verilebilirler.

3. Talim, eğitim ve toplanma yerlerini, deniz ve nehirlerde yıkanacak mahalleri kıtalar arasında taksim etmek, atış ve tahrip işlerinin yerlerini ve zamanlarını münasip vasıtalarla halka ilân için hükümet makamlarına ve belediyeye haber vermek.

4. Mühimmat, silâh, cephane ve malzeme depolarının emniyetine itina etmek.

11 Değirmenci, Olgun-Tanrıverdi, Battalgazi: Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu Şerhi, Ankara, Temmuz 2013, 1. Baskı, s.87

12 Yüceer, Bilal: A.g.e., s. 22-23

5. Yangına karşı müşterek tedbirlerin alınmasını temin etmek ve garnizonun muhtelif mevkiilerindeki yangın alât ve edavatının ve tertibatının yolunda olup olmadığını kontrol etmek.

6. Kışlaların ve askerî mezarlıkların, âbidelerin ve askerî tesislerin iyi bir halde bulundurulmasına bakmak.

7. Uçak ve harb gemileri taarruzlarına karşı korunma tedbirleri almak.

8. Garnizonda askerliğe dokunur propaganda mahiyetinde görülen kötü sözlerin çıktığı yerleri araştırmak ve kanuni takibatta bulunmak.

9. Bayramlarda ve şenliklerde icabeden askerî kuvvetleri tertip etmek.

10. Yangın, deprem, su basması ve bulaşıcı hastalıklar gibi hallerde halka, mümkün olan yardımlarda bulunmak.

11. İsyân, ihtilâl gibi hallerde hususi kanuna göre icabeden kuvvetlerle Hükümete yardım etmek.

12. Örfi idare ilânında özel kanuna göre tertipler almak.

İç Hz.Yönt.nin muhtelif maddelerinde garnizon komutanının çeşitli yetkileri gösterilmiştir. Bunlardan bazıları için bkz: İç Hz. Yönt. 35/1, 58, 62, 75, 125/4, 159-172, 173, 234, 235, 246/2, 273, 313, 326/3, 395, 611/2, 612, 637, 662, 677, 679, 680, 698, 699, 700, 705, 711, 712, 714.

e) Kışla, konak ve ordugah komutanlarının amirliği:

Kışla komutanlıklarına amirlik yetkisinin verilmiş olması, bazen bir kışlada çeşitli birlik ve kurumların bir arada bulunabilmeleri sebebiyledir. İç Hz.K.nun 52/2 inci maddesine göre; muhtelif birlik ve kurumların bir arada bulunduğu kışla, konak ve ordugahlarda kumandanlık en büyük rütbeli kumandan veya amire aittir. Bu komutan, kışlada emniyet ve disiplini tesis ve korumak adına bazı emirler verebilecektir. Bu komutanlığa kadro ve kuruluş itibariyle bağlı olmayan (hiyerarşik

bağlantısı olmayan) birlik ve kurumların personeli de bu emirlere uymak mecburiyetindedir. Aksi davranış, emre itaatsizlik ve /veya emre itaatsizlikte ısrar disiplinsizlik ve suçlarına konu edilebilir.¹³

Kışla, konak ve ordugah komutanının görevleri İç Hz.Yönt.nin 175-194 üncü maddelerinde tanzim olunmuştur. Bunlar genel olarak, kışla emniyetinin sağlanması, disiplinin korunması, ortak tesislerin işletilmesi gibi konulara dairdir. Kışla, konak ve ordugah komutanı bu vazifelerin ifası amacıyla emir verebilir. Ancak bu sıfatla cezalandırma yetkisi yoktur. Ceza verilmesi gereken durumları haber aldığı anda cezalandırmaya yetkili amire durumu ihbar eder.¹⁴

13 Yüceer, Bilal: A.g.e., s.23

14 Değirmenci, Olgun-Tanrıverdi, Battalgazi: A.g.e., s.88